

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
імені С.З. ГЖИЦЬКОГО

Факультет менеджменту, бізнесу та публічного адміністрування

Кафедра туристичного бізнесу та гостинності

Допускається до захисту

“ ____ ” _____ 2025р.

В.о. зав. кафедри _____

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

студента **Гогола Сергій Олександрович**

на тему:

ТУРИСТИЧНА АКТИВНІСТЬ УЧНІВ

на присвоєння кваліфікації – **Бакалавр з туризму**

Керівник роботи _____ к.і.н., доцент **Войтович Надія Миколаївна**

Львів – 2025

Міністерство освіти і науки України

**Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького**

Факультет економіки і менеджменту

Кафедра туризму

ОС Бакалавр

Спеціальність 242 Туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ **Л.П. Кушнір**

“___” _____ 2024 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ

Гоголі Сергію Олександровичу

1. Тема роботи: **«Туристична активність учнів»**

керівник роботи к.і.н., доцент Войтович Н. М., затверджена наказом
вищого навчального закладу від «___» _____ 2024 року № _____

2. Строк подання студентом проекту (роботи) травень 2025 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) – *робота буде виконуватись на основі опитування учнів середніх загальноосвітніх шкіл Сихівського району м. Львова, джерелом інформації будуть також дані, державної служби статистики України та туристичних організацій, інтернет-ресурси.*

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): *ознайомитись з суттю туристичної активності та її*

особливостей і факторів серед учнівської молоді, обґрунтувати методику дослідження та дати оцінку туристичної активності учнів за результатами анкетування, виявити їх пріоритети та чинники впливу на туристичну поведінку.

5. Перелік графічного матеріалу – у роботі будуть представлені таблиці, рисунки..

6. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вступ	01.12.2024 р.	
2	Огляд наукової та патентної літератури	01.01.2025 р.	
3	Вивчення методів досліджень, побудова інструментів дослідження та збір даних	10.03.2025 р.	
4	Опрацювання результатів досліджень	10.05.2025 р.	
5	Формування висновків та підготовка роботи до захисту	15.05.2025 р.	

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Гогола С.О. Туристична активність учнів: Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: (242 «Туризм») / ЛНУВМБ ім. С.З. Гжицького. Кафедра туристичного бізнесу та гостинності. Наук. кер.: Войтович Н.М. к.і.н., доцент. Львів, 2025. 50 с.

У роботі розглянуто теоретико-методологічні засади та практичні аспекти формування та покращення туристичної активності учнів. Метою дослідження є комплексне дослідження туристичної активності учнів, виявлення чинників, що впливають на рівень і якість їхньої участі в туристичних заходах, а також розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності формування туристичної культури серед учнівської молоді.

Структурно робота складається з двох розділів. У першому розділі розкрито особливості, фактори та методичні аспекти дослідження туристичної активності молоді, у другому розділі на основі опитування учнів Львівських шкіл оцінено туристичну діяльність учнівської молоді, її туристичні пріоритети у воєнний період та запропоновано напрямки формування та активізації туристичної діяльності учнів з врахуванням факторів, передусім шкільного і родинного середовища.

Ключові слова: туризм, туристична активність, учнівська молодь, школа, родина..

ANNOTATION

Gogola S.O. Tourist activity of students: Qualification work for the first (bachelor's) level of higher education: (242 "Tourism") / LNUHMB named after S.Z. Hzhyskyi. Department of Tourism Business and Hospitality. Scientific supervisor: Voitovych N.M. Candidate of Historical Sciences, Associate Professor. Lviv, 2025. 50 c.

The paper deals with the theoretical and methodological foundations and practical aspects of the formation and improvement of students' tourist activity. The purpose of the study is a comprehensive study of students' tourist activity, identification of factors influencing the level and quality of their participation in tourist activities, as well as the development of recommendations for improving the effectiveness of the formation of tourist culture among students. Structurally, the paper consists of two sections. The first section reveals the features, factors and methodological aspects of the study of youth tourism activity; the second section, based on a survey of Lviv schoolchildren, assesses the tourism activity of student youth, their tourism priorities during the war period and suggests directions for the formation and intensification of student tourism activity, taking into account factors, primarily school and family environment.

Keywords: tourism, tourist activity, student youth, school, family.

ЗМІСТ

	ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1	Теоретичні та методичні основи дослідження туристичної активності учнів	8
1.1.	Туристична активність як соціокультурне явище: сутність, види та функції	8
1.2.	Соціально-психологічні аспекти формування туристичної активності учнів	16
1.3.	Методичні підходи до вивчення туристичної активності учнів	19
РОЗДІЛ 2.	Аналіз туристичної активності учнів за результатами анкетування	26
2.1.	Організація та проведення анкетування учнів	26
2.2	Аналіз кількісних показників туристичної активності учнів	34
2.3	Виявлення туристичних пріоритетів учнів у воєнний період	44
2.4	Вдосконалення формування туристичної активності учнів	40
	ВИСНОВКИ	48
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
	Додатки	54

ВСТУП

Туризм є дуже важливим аспектом людського життя. Він виконує різноманітні функції, найважливішою з яких є дозвілля та рекреація. Раніше туризм вважався своєрідною розкішшю. Сьогодні більшість суспільства усвідомлює, що відпочинок у вигляді подорожі дуже важливий як для психічного, так і для фізичного здоров'я.

Учні є специфічною групою реципієнтів туризму. В Україні в поточному столітті спостерігається дуже сильний інтерес до туризму серед дітей та молоді. Особливістю цієї групи є те, що молоді люди мають специфічні очікування і потреби, а з іншого боку, вони мають фінансові обмеження, які впливають, наприклад, з місця проживання, економічної ситуації їхніх батьків і кількості грошей, які вони отримують від батьків.

Шкільний туризм - це одна з форм учнівського туризму. Він має дуже широкий спектр форм. Він також є дуже важливим аспектом дозвілля дітей та молоді.

Туристична активність учнів є не лише формою організації вільного часу, а й засобом виховання цінностей, розвитком особистісних якостей, таких як відповідальність, самостійність і вміння працювати в колективі. Актуальність дослідження пов'язана з необхідністю всебічного вивчення особливостей туристичної активності учнів, зокрема у контексті сучасних соціально-політичних викликів, зокрема воєнного стану, що суттєво впливає на умови організації безпечного відпочинку та подорожей. Питання формування стійкого інтересу до туризму, підвищення рівня мотивації, забезпечення безпеки та ефективної організації туристичних заходів набувають особливої ваги.

Об'єктом дослідження є туристична активність учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Предметом дослідження виступають психолого-

педагогічні, соціокультурні та організаційні аспекти формування та розвитку туристичної активності школярів.

Метою роботи є комплексне дослідження туристичної активності учнів, виявлення чинників, що впливають на рівень і якість їхньої участі в туристичних заходах, а також розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності формування туристичної культури серед учнівської молоді.

Досягнення поставленої мети передбачало вирішення наступних основних завдань:

- проаналізувати теоретичні підходи до вивчення туристичної активності;
- розглянути психолого-педагогічні основи формування у учнів мотивації до туризму;
- провести емпіричне дослідження рівня туристичної активності учнів за результатами анкетування;
- виявити пріоритети учнів щодо безпеки туристичних подорожей;
- розробити рекомендації для покращення організації туристичної діяльності в навчальних закладах.

При підготовці роботи використано комплексний підхід, що включає аналіз наукової літератури, психолого-педагогічні методи, емпіричні дослідження з використанням анкетування, статистичну обробку даних.

За своєю структурою робота складається з двох розділів. В першому розділі розглядаються теоретико-методологічні аспекти туристичної активності учнівської молоді, у другому – результати туристичної активності учнів та пропозиції опрацьовані на їх основі.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ

1.1. Туристична активність як соціокультурне явище: сутність, види та функції

Учні́вський туризм — це організована діяльність дітей та підлітків, що передбачає подорожі з пізнавальною, оздоровчою, спортивною, екологічною чи виховною метою. Туристична активність у шкільному середовищі сприяє формуванню ціннісного ставлення до природи, національної ідентичності, розвитку фізичної витривалості та соціальних навичок

Туризм відіграє важливу роль у формуванні особистості школяра, поєднуючи фізичну активність, пізнавальну діяльність і соціальну взаємодію. Участь у туристичних заходах сприяє розвитку низки компетентностей, що відповідають сучасним освітнім стандартам. Туризм виступає ефективним засобом оздоровлення школярів, особливо в умовах урбанізованого середовища[10].

Під час туристичних подорожей учні отримують нові знання про історію, географію, культуру регіонів, які вони відвідують. Такі форми активності стимулюють самостійне мислення, спостережливість, розширюють кругозір [13].

Колективні туристичні заходи сприяють розвитку міжособистісних навичок: вміння працювати в команді, підтримувати інших, розв'язувати конфлікти мирним шляхом [2]. Туризм формує цінності солідарності, допомоги й довіри

Туризм є потужним інструментом гармонійного розвитку учнівської молоді. Його вплив охоплює всі компоненти особистості — фізичний, інтелектуальний, соціальний, моральний. Тому включення туристичних заходів у виховну та освітню систему є доцільним і необхідним.

Туристична активність - це сукупність видів діяльності та дій людей, пов'язаних з їхньою участю в туризмі. Що стосується подорожей, то це

процес, який починається задовго до того, як поїздка відбудеться. Він також триває деякий час після повернення додому. Можна виділити чотири основні етапи туристичної активності. Вони показані на рисунку 1.1.



Рис. 1.1. Етапи туристичної активності

Джерело: побудовано на основі [8; 10; 13; 14].

Туристична активність учнів є багатогранним соціокультурним явищем, що охоплює різноманітні аспекти життя молодого покоління. Вона є важливим елементом соціалізації, який формує у школярів не лише фізичну витривалість і навички орієнтування в природному середовищі, а й сприяє розвитку моральних, естетичних і культурних цінностей. Туристична діяльність поєднує відпочинок, пізнання, навчання і саморозвиток, утворюючи цілісне середовище для всебічного розвитку особистості.

Розгляд туристичної активності передбачає аналіз її історичних витоків і сучасних тенденцій. Історично туризм пов'язаний із потребою людини у пізнанні світу, подоланні природних та соціальних бар'єрів, обміні культурним досвідом. Сучасний туристичний рух характеризується диференціацією видів туризму, розширенням аудиторії учасників, серед

яких значну частку становить молодь і, зокрема, учні. З огляду на це, важливо розглянути особливості туристичної активності саме в учнівському середовищі, її вплив на формування соціокультурної ідентичності.

Туристична активність учнів має специфічні риси, пов'язані з їх віковими, психологічними, фізіологічними та соціальними особливостями. Вона включає активну участь у різних формах туризму — від пішохідних походів до організованих екскурсій, від спортивних змагань до екологічних акцій. Туристичні події для школярів не лише розвивають фізичну витривалість [30], але й сприяють набуттю нових знань про природу, історію, культуру рідного краю, що відповідає завданням виховної роботи в закладах освіти.

Класифікація видів туристичної активності учнів може бути здійснена за різними критеріями. За формою організації виділяють індивідуальний, груповий та масовий туризм. Індивідуальний туризм формує вміння самостійно планувати і здійснювати подорожі, розвиває відповідальність і організованість. Груповий туризм передбачає кооперацію, взаємодію і підтримку серед учасників, що є важливим для розвитку комунікативних і соціальних навичок. Масовий туризм організовується на рівні шкіл або громад, включає широке коло учасників і виконує соціальні функції згуртування.

За спрямованістю туристичну активність можна поділити на рекреаційну, пізнавальну, спортивну, екологічну, культурологічну (табл. 1.1.). Рекреаційна активність орієнтована на відпочинок і відновлення фізичних і психічних сил. Пізнавальна активність передбачає ознайомлення з новими об'єктами, явищами, процесами, що стимулює розвиток пізнавальних інтересів і критичного мислення. Спортивна активність пов'язана з фізичними вправами, змаганнями, освоєнням нових навичок і технік. Екологічна активність спрямована на виховання дбайливого ставлення до природи, участь у заходах з охорони довкілля. Культурологічна активність

охоплює знайомство з традиціями, мистецтвом, мовою і звичаями різних народів.

Таблиця 1.1. Класифікація туристичної активності учнів за спрямованістю

Вид активності	Основна мета	Очікувані результати
Рекреаційна	Відпочинок, зняття напруги	Відновлення фізичного і психічного стану
Пізнавальна	Ознайомлення з новим	Розвиток пізнавального інтересу, ерудиції
Спортивна	Фізичне вдосконалення	Зміцнення здоров'я, розвиток витривалості
Екологічна	Виховання екосвідомості	Формування відповідального ставлення до природи
Культурологічна	Пізнання культур і традицій	Розвиток толерантності, етнічної ідентичності

Джерело: [3].

Класифікація форм учнівського туризму дозволяє гнучко планувати освітньо-виховні заходи, враховуючи вік, інтереси та фізичні можливості школярів. Рациональне поєднання різних форм туризму сприяє розвитку ключових компетентностей учнів та збагаченню їх життєвого досвіду.

Функції туристичної активності учнів різноманітні і взаємопов'язані. Освітня функція реалізується через безпосереднє набуття знань і навичок в процесі туристичних подорожей, ознайомлення з історією, географією, біологією. Виховна функція сприяє формуванню моральних якостей, патріотизму, відповідальності, поваги до культурної спадщини. Оздоровча функція забезпечує покращення фізичного стану, зміцнення імунної системи, розвиток координації і витривалості. Соціалізуюча функція

допомагає адаптуватись у суспільстві, розвивати навички співпраці, комунікації і толерантності. Екологічна функція формує екологічну свідомість і відповідальність за стан навколишнього середовища. Культурологічна функція поглиблює розуміння культурної ідентичності, стимулює інтерес до вивчення історії і традицій.

Організація туристичної діяльності в школі має враховувати особливості віку, інтересів і фізичних можливостей учнів. Важливо створювати умови для різноманітних видів туризму, забезпечувати належний рівень безпеки, психологічної підтримки і мотивації. Участь у туристичних заходах повинна бути доступною для всіх учнів незалежно від їх соціального статусу, фізичних здібностей чи попереднього досвіду.

Туристична активність учнів стимулює розвиток особистісних якостей, таких як самостійність, відповідальність, ініціативність, лідерські здібності. Вона сприяє формуванню ціннісних орієнтирів, зміцненню патріотичних почуттів, вихованню поваги до природи і культури. Участь у спільних подорожах і заходах формує почуття єдності, дружби, взаємодопомоги, що є важливими складовими соціального досвіду молоді.

Узагальнюючи, туристична активність учнів є комплексним явищем, що інтегрує фізичний розвиток, пізнання, виховання і соціалізацію. Вона виступає засобом реалізації освітніх і виховних завдань, підтримки здоров'я і формування активної громадянської позиції. Рациональне поєднання різних видів і форм туристичної діяльності забезпечує повноцінний розвиток особистості і готує молодь до відповідального життя в сучасному суспільстві.

Активна туристична діяльність учнів формує у них важливі життєві навички, серед яких – відповідальність, самостійність, вміння планувати власний час і ресурси. Вона сприяє розширенню світогляду, розвитку екологічної культури, вихованню патріотизму через ознайомлення з історією та природою рідного краю. Туристична активність стимулює фізичний

розвиток та зміцнення здоров'я школярів, що особливо важливо у період інтенсивного навчання.

Формування туристичної активності учнів є складним процесом, що потребує врахування низки психолого-педагогічних аспектів. Основою цього процесу виступають мотиваційні чинники, які визначають зацікавленість школярів у туристичних подорожах і заходах. Мотивація має бути внутрішньою, коли учень сам прагне до нових вражень, знань і розвитку, а також підтримуватися зовнішніми умовами — заохоченням зі сторони педагогів, батьків, однокласників. Важливо, щоб мотивація була позитивною, що стимулює активну участь і систематичність.

Психолого-педагогічний супровід туристичних заходів передбачає створення підтримуючого середовища, де кожен учасник відчувається впевнено і безпечно. Важливими є індивідуальний підхід, врахування рівня фізичної підготовки і психологічного стану учнів[7].

Роль сім'ї у формуванні туристичної активності учнів є надзвичайно важливою. Підтримка з боку батьків, спільна участь у подорожах, заохочення до активного відпочинку створюють позитивне ставлення до туризму. Родина виступає джерелом мотивації і моделює ціннісні орієнтири, які впливають на вибір форм і змісту туристичної діяльності. Заохочення батьками участі дітей у подорожах, організація сімейних туристичних заходів створюють умови для формування позитивного досвіду, який діти несуть у доросле життя. Підтримка сім'ї мотивує учнів брати активну участь у шкільних програмах, що, у свою чергу, підвищує загальний рівень туристичної активності.

Родина є ключовим чинником, що впливає на формування ставлення до туризму. Підтримка та заохочення з боку батьків сприяють не тільки збільшенню кількості учнів, які беруть участь у туристичних заходах, а й розвитку їхньої внутрішньої мотивації. Сімейні подорожі залишаються одним із найприємніших та найпам'ятніших досвідів, який формує стійку позитивну мотивацію.

Педагогічний колектив також відіграє ключову роль у стимулюванні туристичної активності. Організація екскурсій, походів, змагань і конкурсів сприяє залученню учнів до систематичної туристичної діяльності. Важливо забезпечити різноманітність заходів, що враховують інтереси різних груп учнів і сприяють розвитку їхніх здібностей.

У процесі формування туристичної активності необхідно враховувати соціально-економічні умови, які впливають на доступність туризму для різних категорій учнів. Створення сприятливих умов для участі в туристичних заходах, подолання бар'єрів, пов'язаних із матеріальними можливостями, сприяє рівності і інклюзії.

Психолого-педагогічні аспекти формування туристичної активності включають також розвиток умінь саморегуляції і стресостійкості. Під час туристичних подорожей учні стикаються з різними викликами і складнощами, що сприяє формуванню навичок адаптації, подолання труднощів і збереження позитивного емоційного стану.

Таким чином, підхід до формування туристичної активності учнів має бути комплексним, інтегруючи мотиваційні, емоційно-вольові, соціальні та когнітивні аспекти. Він сприяє розвитку гармонійної особистості, здатної активно включатися у туристичну діяльність як засіб саморозвитку, оздоровлення і соціалізації.

Застосування сучасних технологій у педагогічній діяльності відкриває нові можливості для розвитку туристичної активності. Використання мультимедійних засобів, інтерактивних платформ, віртуальних екскурсій розширює горизонти пізнання і стимулює інтерес учнів до туризму.

Активний розвиток туристичної активності серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів сьогодні має особливе значення у контексті формування цілісної особистості, яка володіє не лише знаннями, а й практичними вміннями адаптуватися до різних життєвих ситуацій. Туризм у цьому сенсі виступає не просто як форма відпочинку, а як ефективний засіб виховання,

соціалізації та розвитку самостійності, відповідальності, умінь планувати та організовувати власну діяльність.

Враховуючи виявлені тенденції та особливості туристичної активності учнів, важливо підкреслити роль навчального закладу у формуванні стійкої мотивації до подорожей та активного відпочинку. Школа не лише створює умови для організації туристичних заходів, але й впливає на розвиток соціальних навичок, командної роботи, відповідальності за власну безпеку та здоров'я. Впровадження системних програм, які інтегрують туристичну діяльність у навчальний процес, сприяє формуванню у школярів цінностей здорового способу життя, екологічної свідомості та громадянської відповідальності.

Рівень туристичної активності школярів значною мірою залежить від поєднання зовнішніх і внутрішніх факторів. До зовнішніх відносяться організаційні можливості школи, матеріально-технічна база, підтримка батьків. До внутрішніх — інтереси учнів, їх мотивація, особисті уподобання та стан здоров'я.

Варто також зазначити, що туристична активність позитивно впливає на формування здорового способу життя, що є одним із пріоритетних завдань сучасної освіти. Регулярна участь у туристичних походах і подорожах сприяє зміцненню фізичного стану, підвищенню витривалості, загальному розвитку особистості.

Роль школи полягає у створенні умов для розвитку інтересу до активного туризму, вихованні відповідального ставлення до власного здоров'я і безпеки, а також у формуванні цінностей, що сприяють сталому розвитку туристичної культури. Родина, у свою чергу, виконує функцію підтримки і мотивації, закладаючи основи для подальшої активної життєвої позиції.

Узагальнюючи вищезазначене, слід наголосити, що туристична активність учнів є важливим чинником формування їхнього всебічного розвитку. Вона сприяє не лише фізичному зміцненню, але й формуванню

соціальних навичок, цінностей здорового способу життя та екологічної свідомості

1.2. Соціально-психологічні аспекти формування туристичної активності учнів

Соціально-психологічні аспекти туристичної активності школярів заслуговують окремої уваги. Туристична діяльність сприяє розвитку комунікативних навичок, толерантності, формує навички вирішення конфліктів, зміцнює міжособистісні зв'язки. Особливо важливо це у період соціальної нестабільності, коли туризм може виступати як засіб психоемоційної підтримки і профілактики стресу.

Розглядувані аспекти формування туристичної активності учнів є комплексною проблемою, що включає в себе ряд взаємопов'язаних чинників, які впливають на становлення стійкого інтересу до туристичної діяльності в учнівському середовищі. У сучасній педагогіці туризм розглядається не лише як форма організації вільного часу, а й як ефективний засіб виховання, який сприяє розвитку пізнавальної активності, комунікативних навичок, здорового способу життя та соціальної відповідальності.

Соціальний аспект формування туристичної активності полягає у взаємодії з однолітками, учителями, родиною та ширшим соціумом. Групові форми туризму допомагають учням опановувати навички співпраці, розвивати емпатію, відповідальність і взаємопідтримку. Створення сприятливого соціального клімату в групі, атмосфери довіри і підтримки підвищує ефективність туристичних заходів, робить їх більш привабливими для школярів.

Туристична активність в учнівському віці нерозривно пов'язана з психофізіологічними особливостями розвитку підлітків. У цьому віці відбувається інтенсивне формування особистості, проявляється прагнення

до самоствердження, посилюється потреба у спілкуванні з ровесниками та пошуку власного місця в соціумі. Туризм, як активність, що передбачає подорожі, командну взаємодію, пізнання природи та культури, відповідає цим психологічним потребам, одночасно формуючи ціннісні орієнтації і розвиток відповідальності.

Психолого-педагогічні аспекти формування туристичної активності учнів включають також аналіз ролі ціннісних орієнтацій і формування ставлення до природи, культури, здорового способу життя. Сучасний туризм у молодіжному середовищі не обмежується суто розважальною функцією, а виступає засобом виховання екологічної свідомості, патріотизму, громадянської відповідальності. Цінності, які формуються в ході туристичних заходів, стають основою для усвідомлення важливості збереження природних ресурсів, культури рідного краю та традицій.

Не менш важливим аспектом є формування знань і умінь з організації туристичної діяльності. Це включає освоєння навичок планування маршруту, орієнтування на місцевості, надання першої медичної допомоги, використання туристичного спорядження. Освітній процес повинен систематично включати ці компетенції, створюючи умови для їх практичного застосування.

В підсумку, формування туристичної активності учнів є багатограним процесом, що вимагає врахування комплексних психолого-педагогічних аспектів. Тільки системний підхід, що поєднує мотиваційні, освітні, соціальні і організаційні заходи, здатний забезпечити ефективний розвиток цієї важливої складової особистісного становлення молоді.

У психологічному аспекті значущим є розвиток у дітей усвідомлення власної ідентичності через пізнання рідної природи і культури. Туризм надає можливість учням не лише розвивати фізичні здібності, але й усвідомлювати свою приналежність до певної спільноти, що сприяє формуванню патріотичних почуттів, гордості за історію і традиції.

Одним із ефективних засобів підвищення туристичної активності є залучення учнів до участі у волонтерських проєктах, пов'язаних із охороною природи, благоустроєм територій. Така діяльність формує громадянську позицію, відповідальність і почуття приналежності до спільноти.

Значущим є і аспект пізнавального розвитку. Туризм відкриває учням можливості для засвоєння знань з географії, історії, природознавства в реальних умовах. Це сприяє формуванню інтересу до навчання, розвитку критичного мислення і творчих здібностей. Екскурсії, походи, дослідницькі проєкти дають змогу поєднати теоретичні знання з практичним досвідом. Важливо також враховувати культурні та регіональні особливості, які впливають на формування туристичних уподобань і традицій серед учнів. Вивчення локального туристичного потенціалу, залучення до дослідницьких проєктів сприяє поглибленню знань про рідний край і вихованню патріотизму.

Роль сім'ї у формуванні туристичної активності важко переоцінити. Позитивний приклад батьків, їх заохочення і спільна участь у туристичних заходах стимулюють дітей до активної участі. Крім того, сім'я забезпечує базові умови для розвитку інтересу до пізнання світу — створює мотиваційну основу, ціннісні орієнтації та підтримує ініціативи дитини. Водночас важливою є взаємодія школи і сім'ї, що дозволяє створювати єдину систему підтримки туристичної активності.

Формування туристичної активності учнів безпосередньо пов'язане з розвитком їхніх комунікативних навичок, що є важливою складовою соціалізації особистості. Під час спільних туристичних заходів діти навчаються ефективно взаємодіяти з однолітками, розвивають вміння слухати, аргументувати свою думку, співпрацювати для досягнення спільної мети. Ці навички сприяють не лише успішній участі в туристичних заходах, а й загальному соціальному становленню.

Водночас туристична активність стимулює розвиток емоційної сфери учнів. Відчуття радості від подорожей, нових вражень, спільного дозвілля сприяють формуванню позитивної мотивації, зниженню рівня тривожності та стресу. Туристична діяльність виступає як своєрідний засіб емоційної регуляції, що підвищує психоемоційне благополуччя дітей.

Значущим є і аспект пізнавального розвитку. Туризм відкриває учням можливості для засвоєння знань з географії, історії, природознавства в реальних умовах. Це сприяє формуванню інтересу до навчання, розвитку критичного мислення і творчих здібностей. Екскурсії, походи, дослідницькі проєкти дають змогу поєднати теоретичні знання з практичним досвідом.

Для педагогів важливо враховувати індивідуальні особливості учнів при організації туристичної діяльності. Діти різних вікових груп, фізичних можливостей і психологічних характеристик потребують диференційованого підходу, що дозволяє максимально розкрити потенціал кожного. Підтримка і мотивація з боку вчителів є визначальними чинниками успішності.

Отже, соціально-психологічний та педагогічний аспекти формування туристичної активності учнів охоплюють різні рівні і сфери, від особистісних мотивів і психологічних особливостей до соціальних взаємодій і організаційних заходів. Тільки комплексний, системний підхід дозволяє створити умови для стійкого розвитку цієї важливої складової формування гармонійно розвиненої молоді особистості.

1.3. Методологічні підходи до вивчення туристичної активності учнів

Вивчення туристичної активності учнів є багатогранною науковою проблемою, що вимагає застосування комплексних методологічних підходів. Методологія дослідження — це сукупність принципів, методів і прийомів, які забезпечують системний підхід до отримання достовірних і

валідних результатів. Враховуючи соціокультурний, психологічний і педагогічний аспекти туристичної діяльності, необхідно використовувати міждисциплінарні підходи, що охоплюють як кількісні, так і якісні методи дослідження (табл. 1.2).

Для початку, одним із провідних методів є соціологічний аналіз, що дозволяє вивчати туристичну активність учнів у контексті соціальних груп, сім'ї та освітнього середовища. Соціологічні опитування, анкетування і фокус-групи допомагають зібрати інформацію про поведінкові моделі, мотивацію, ставлення до різних видів туризму, а також про роль соціального оточення у формуванні активності. Застосування стандартизованих анкет забезпечує порівнянність результатів, що є важливим для системного аналізу.

Кількісні методи, такі як статистичний аналіз, дозволяють опрацьовувати великі масиви даних, отриманих внаслідок анкетування або спостереження. Використання кореляційного, факторного аналізу сприяє виявленню взаємозв'язків між різними параметрами туристичної активності, зокрема, між віком, статтю, сімейним станом, участю в шкільних заходах. Ці дані є основою для формулювання рекомендацій щодо підвищення ефективності туристичної роботи та відповідної стратегії їх діяльності.

Методика анкетування учнів, застосована у дослідженні, включала розробку спеціалізованого опитувальника, що охоплює кілька тематичних блоків: загальні дані, туристичний досвід, роль родини, ставлення до школи і безпеки. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити всі аспекти туристичної активності і виявити взаємозв'язки між ними. Застосування статистичних методів обробки отриманих даних забезпечує надійність і валідність результатів. Використовуються індекси, кореляційний аналіз, факторний аналіз, що дозволяє виділити ключові детермінанти туристичної активності.

Таблиця 1.2. Основні методи дослідження туристичної активності учнів

Метод дослідження	Сутність	Очікувані результати
Анкетування	Масове опитування учнів з використанням структурованої анкети	Статистичні дані про мотивацію, бар'єри, уподобання
Спостереження	Безпосереднє фіксування поведінки учнів під час туристичних заходів	Об'єктивна оцінка активності, командної взаємодії, лідерства
Глибинне інтерв'ю	Розгорнуті відповіді учасників на відкриті питання	Якісне розуміння мотивацій, індивідуальних установок
Психологічне тестування	Використання стандартизованих тестів для вивчення мотивації, емоцій, бар'єрів	Виявлення внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на активність
Проективні методики	Невербальні або малюнкові тести, наприклад «Рисунок людини», асоціативні методики	Доступ до підсвідомих переконань, емоцій, прихованих установок
Контент-аналіз	Аналіз письмових/усних джерел (звіти, відгуки, соцмережі)	Визначення цінностей, тенденцій, ключових тем
Порівняльний аналіз	Порівняння показників між різними регіонами, школами, групами	Виявлення чинників, що впливають на туристичну активність
Цифровий моніторинг	Аналіз цифрових слідів (соціальні мережі, додатки, GPS-дані)	Актуальні дані про вподобання, способи планування та участі в заходах

Джерело: побудовано на основі [1]

Якісні методи, зокрема кейс-стаді та глибинні інтерв'ю, дозволяють глибше зрозуміти мотивацію і ставлення окремих учнів або груп. Ці методи сприяють розкриттю суб'єктивного досвіду, що дає можливість врахувати індивідуальні особливості при формуванні педагогічних програм. Аналіз наративів, що складаються з розповідей про туристичні подорожі, дозволяє виявити ключові цінності та сенси, які учні вкладають у туристичну діяльність.

Кількісні методи (анкети, опитування, статистичний аналіз) дозволяють отримати об'єктивні дані про рівень участі, уподобання, частоту і структуру туристичної діяльності учнів. Аналіз кількісних показників туристичної активності учнів допомагає виявити тенденції, структуру та рівень залученості школярів у різні форми туризму, що дає змогу коригувати методичні підходи до їхньої підтримки. Якісні методи (інтерв'ю, спостереження, аналіз текстів) допомагають глибше зрозуміти мотивації, бар'єри, особливості сприйняття туризму.

Інтеграція кількісних і якісних методів у межах змішаного підходу дозволяє отримати всебічне уявлення про туристичну активність учнів. Комбінація статистичних даних з глибинними інтерпретаціями суб'єктивного досвіду сприяє формуванню більш гнучких і адаптивних педагогічних стратегій.

Крім традиційних методів, все більшого значення набуває використання цифрових технологій. Соціальні мережі, мобільні додатки для планування подорожей, онлайн-платформи для обміну враженнями надають нові можливості для збору даних, моніторингу активності та залучення учнів до туристичних проектів. Аналіз цифрових слідів дозволяє отримувати оперативну інформацію про переваги та інтереси молоді.

Методологія дослідження також включає етапи планування, проведення та інтерпретації результатів. Важливо визначити чіткі критерії та індикатори туристичної активності, що можуть включати кількість подорожей, тривалість, складність маршруту, рівень самостійності, участь у

групових заходах. Визначення цих показників має враховувати вікові та соціальні особливості учнів.

Етичні аспекти дослідження особливо актуальні при роботі з дітьми і підлітками. Забезпечення анонімності, добровільності участі, збереження конфіденційності — це обов'язкові умови, які створюють довіру і сприяють отриманню правдивих відповідей. Крім того, дослідник має бути уважним до психологічного стану учасників і готовим надати підтримку у разі виникнення стресових ситуацій.

Туристична активність учнів вимагає застосування методологічних підходів, які враховують як загальні принципи педагогіки, так і специфіку туристичної діяльності. Методологія дослідження цієї проблематики базується на комплексному аналізі різноманітних факторів, що впливають на участь учнів у туристичних заходах, а також на використанні різних інструментів збору і обробки інформації.

Методологія також передбачає врахування контексту — соціально-економічних, культурних, географічних умов, у яких функціонує освітній заклад і де проживають учні. Цей фактор є важливим для розуміння можливостей і обмежень у розвитку туристичної діяльності.

Особливу увагу приділено етичним аспектам дослідження. Оскільки учасниками є неповнолітні, забезпечується конфіденційність, добровільність участі, а також створюються умови, що виключають будь-який тиск або дискримінацію.

Основним підходом є системний, який розглядає туристичну активність як складну систему взаємопов'язаних елементів: мотивації, умов, ресурсів, соціального середовища і особистісних характеристик. Такий підхід дозволяє виявити причинно-наслідкові зв'язки і сформулювати ефективні рекомендації для підвищення рівня активності.

Важливо застосовувати системний підхід, що охоплює не лише індивідуальні, а й соціальні, культурні, екологічні аспекти туристичної

активності. Такий підхід сприяє формуванню у учнів цілісного уявлення про туризм як соціальне явище і спосіб самореалізації.

Крім того, важливим є особистісно-орієнтований підхід, що передбачає врахування індивідуальних особливостей кожного учня: його інтересів, здібностей, потреб, рівня розвитку. Застосування цього підходу дає змогу максимально адаптувати туристичні програми до конкретної аудиторії, що сприяє більш глибокому залученню та зацікавленості.

Сучасна методологія вивчення туристичної активності учнів — це синтез кількісних і якісних методів, інтеграція традиційних і інноваційних підходів, що забезпечують глибоке розуміння явища і можливість ефективного впливу на розвиток активної життєвої позиції молоді. Такий підхід сприяє формуванню у підростаючого покоління цінностей здорового способу життя, відповідальності та готовності до свідомого вибору способів організації відпочинку.

Методологічні підходи до вивчення туристичної активності учнів базуються на комплексному, системному, особистісно-орієнтованому підході, використанні сучасних методів збору і аналізу даних, врахуванні контексту і етичних норм, що забезпечує глибоке і всебічне розуміння проблеми.

Таким чином, передусім слід підкреслити, що туристична активність учнів є багатоаспектним явищем, яке поєднує в собі елементи освіти, виховання, фізичного розвитку, соціалізації та культурного дозвілля. Вона виконує не лише розважальну, а й формувальну функцію, сприяючи гармонійному розвитку особистості школяра. Туризм сприяє поглибленню знань про навколишній світ, формує екологічну свідомість, розвиває навички спілкування, адаптації до нових умов і відповідального ставлення до природи та суспільства.

Аналіз наукової літератури та джерел показав, що туристична діяльність школярів у сучасних умовах активно трансформується. Зростає інтерес до різних форм активного відпочинку, зокрема до пішохідних

походів, велоподорожей, кемпінгів, історико-культурних екскурсій, а також цифрових форматів – віртуальних подорожей, онлайн-мандрівок, цифрових щоденників і блогів. Таке поєднання традиційного та сучасного підходу відкриває нові перспективи розвитку шкільного туризму.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНКЕТУВАННЯ

2.1. Організація та проведення анкетування учнів

У межах дослідження туристичної активності було проведено комплексне анкетування учнів Сихівського району м. Львова, метою якого було отримати первинні дані про рівень туристичної активності, мотиваційні чинники, вплив родини та школи на участь у туристичних заходах. Анкетування проводилось з дотриманням етичних норм та вимог до конфіденційності.

Для проведення дослідження була розроблена спеціальна анкета, що містила питання, спрямовані на виявлення різних аспектів туристичної активності учнів, таких як частота участі у туристичних подорожах, улюблені види туризму, склад учасників подорожей, роль родини та школи, а також відкриті питання для якісного аналізу вражень від туристичних заходів. В анкеті було передбачено як закриті, так і відкриті питання, що забезпечило отримання як кількісних, так і якісних даних.

Вибірка респондентів формувалась на основі випадкового стратифікованого відбору учнів 7-11 класів з різних загальноосвітніх шкіл Сихівського району м. Львова. Загальна кількість опитаних склала 125 осіб, що в основному забезпечило репрезентативність вибірки та можливість статистичного узагальнення результатів. Рівень представленості за віком і статтю в основному відповідав демографічним характеристикам учнівської молоді міста. Серед опитаних 48 відсотків складали хлопці і 52 % - дівчата.

Анкетування проводилося поза межами школи за допомогою друзів і волонтерів. Форма анкети – друкована. Результати анкетування були піддані попередній обробці — перевірці на повноту заповнення, усуненню аномалій та неточностей. Для кодування та аналізу даних використовувалися сучасні статистичні програми, що дозволило виконати як описову статистику, так і

виявити взаємозв'язки між різними параметрами. Розподіл респондентів за класом навчання наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. Розподіл респондентів за класом навчання

Клас	Кількість опитаних учнів, осіб	Частка, %
7	25	20,0
8	24	19,2
9	24	19,2
10	26	20,8
11	26	20,8
Всього	125	100,0

Джерело опрацьовано автором

Дані таблиці свідчать про збалансованість вибірки за віковими характеристиками, що є важливим для адекватного відображення тенденцій туристичної активності серед львівських школярів. Разом з тим відмітимо, що вік в такий молодіжний період є особливо актуальним з точки зору формування туристичних преференцій та прийняття рішень

У структурі анкети, використаної для дослідження, було виділено кілька блоків, кожен із яких спрямований на виявлення конкретних аспектів туристичної активності учнів. Перший блок містив загальні демографічні питання — клас, стать, що дозволило не лише описати вибірку, а й провести подальші аналізи з урахуванням цих факторів. Другий блок стосувався безпосередньо досвіду учнів у сфері туризму — частота участі у подорожах і екскурсіях, улюблені види туризму, найбільш улюблені напрямки. Важливою була і інформація про те, з ким найчастіше відбуваються подорожі: з родиною, друзями, школою чи самотійно.

Третій блок був присвячений ролі навчального закладу у формуванні туристичної активності. У ньому було опитано про частоту організації

шкільних туристичних заходів, наявність туристичних гуртків або секцій, а також про рівень підтримки з боку педагогів. Четвертий блок зосереджував увагу на впливі родини: чи подорожують батьки разом із дітьми, чи заохочують участь у туристичних заходах, чи організовують сімейні подорожі.

Останній блок анкети містив відкриті запитання, що дозволяли учням поділитися своїми особистими враженнями від туристичних подорожей, що суттєво збагачувало кількісний аналіз якісними даними.

Для оцінки рівня туристичної активності було запропоновано класифікацію частоти участі у подорожах за чотирибальною шкалою: "часто", "іноді", "рідко", "ніколи". Аналогічним чином формувались відповіді у більшості закритих питань, що дозволило уніфікувати статистичну обробку та подальше порівняння результатів.

Загальний процес збору даних проходив у період з березня по квітень 2025 року. Для забезпечення максимальної об'єктивності було проведено попереднє тестування анкети на невеликій групі учнів, після чого внесено корективи у формулювання питань, виключено неоднозначні формулювання.

Під час обробки отриманих відповідей було використано як описову статистику (частоти, середні значення, відсоткові співвідношення), так і кореляційний аналіз для виявлення взаємозв'язків між різними змінними — наприклад, залежність туристичної активності від статі, класу, підтримки з боку батьків та школи.

Основним показником туристичної активності є частота участі у туристичних подорожах. В таблиці 2.2 наведено узагальнені результати за ключовим показником — частотою участі учнів шкіл у туристичних подорожах.

Таблиця 2.2. Частота участі учнів у туристичних подорожах

Частота участі	Кількість учнів	Відсоток (%)
Часто	29	23,2
Іноді	50	40,0
Рідко	36	28,8
Ніколи	10	8,0
Всього	125	100

Джерело опрацьовано автором

Отримані дані свідчать, що більшість учнів (63,2%) беруть участь у туристичних заходах хоча б іноді, проте лише близько чверті опитаних займаються туризмом часто. Важливо зазначити, що 8% школярів взагалі не брали участі в туристичних подорожах, що потребує окремого аналізу причин такого ставлення.

У розрізі вікових груп відмічено тенденцію до зростання туристичної активності в старших класах, що узгоджується із загальними закономірностями розвитку інтересів і самостійності учнів. Також встановлено, що дівчата дещо рідше беруть участь у туристичних заходах порівняно з хлопцями, що може бути пов'язано з різними мотиваційними факторами та уподобаннями.

Переважні види туризму серед учнів міста Львова демонструють різноманітність уподобань, що відображає як особисті інтереси, так і доступність певних, переважно традиційних видів відпочинку в регіоні. У таблиці 2.3 подано розподіл відповідей на питання про улюблені види туризму.

Таблиця 2.3. Пріоритетні види туризму серед респондентів

Види туризму	Кількість виборів	Відсоток від загальної кількості відповідей (%)
Пішохідний туризм	79	63,2
Поїздки в інші міста/екскурсії	71	56,8
Відпочинок у горах	66	52,8
Табори на природі	52	41,6
Велоподорожі	41	32,8
Інше	5	4,0

Джерело опрацьовано автором

Ці дані демонструють, що пішохідний туризм та поїздки в інші міста/екскурсії є найбільш популярними серед учнів, що пояснюється їхньою доступністю та різноманітністю маршрутів. Відпочинок у горах теж користується значною популярністю, що логічно з огляду на географічне розташування Львова поблизу Карпат.

Щодо складу учасників туристичних заходів, більшість учнів відзначили, що найчастіше подорожують разом із родиною або школою, що свідчить про важливу роль соціального середовища у формуванні туристичної активності. Деталі подано у таблиці 2.4.

Аналізуючи ці дані, можна стверджувати, що родина залишається ключовим фактором підтримки та організації туристичних подорожей для більшості школярів, тоді як участь у шкільних заходах теж має вагоме значення. Поїздки з друзями або самотійні мандрівки значно менш поширені, що, можливо, пов'язано з рівнем організованості та відповідальністю, які необхідні для самотійного планування подорожей у цьому віці.

Таблиця 2.4. Супутники подорожей учнів

З ким найчастіше подорожуєте	Кількість відповідей	Відсоток (%)
З родиною	62	50,4
Із класом/школою	33	26,4
З друзями	15	12,0
Самостійно	5	4,0
Не подорожують	10	8,0

Джерело: опрацьовано автором

Окрему увагу було приділено оцінці ролі школи у формуванні туристичної активності. Аналіз відповідей на питання щодо частоти організації шкільних туристичних заходів показав, що більшість учнів (58%) вважають, що школа організовує такі заходи або "часто", або "іноді". Проте близько 26% опитаних вважають, що туристичні заходи організовуються рідко або взагалі ніколи.

Питання наявності туристичних гуртків або секцій у школі викликало неоднозначні відповіді: лише 30% учнів повідомили про їх існування, 50% – що їх немає, а 20% не змогли відповісти, що свідчить про недостатню інформованість або низький рівень популярності таких гуртків.

Щодо впливу родини, результати показали, що більшість учнів (50,4%) подорожують разом із родиною "часто" або "іноді", а 40% – "рідко" або "ніколи". Аналогічно, підтримка батьків у участі у шкільних туристичних заходах отримала позитивні відгуки від 55% респондентів, тоді як 25% учнів зазначили, що батьки не заохочують такі активності.

Ці результати підкреслюють важливість родинного фактору у розвитку туристичної активності та демонструють потребу у посиленні співпраці між школою та сім'єю для більш ефективного залучення учнів до туристичних заходів.

2.2. Аналіз кількісних показників туристичної активності учнів

Аналіз кількісних показників туристичної активності учнів міста Львова дає змогу оцінити не лише частоту участі у різноманітних туристичних заходах, а й виявити закономірності, які впливають на формування цієї активності. У попередньому підрозділі було представлено базові результати анкетування, що дали загальну картину поширення туристичних практик серед учнів. Тепер необхідно глибше розглянути отримані дані, здійснивши кількісний аналіз з урахуванням вікових, гендерних та соціальних характеристик учасників дослідження.

Перш за все, було проаналізовано розподіл учнів за класами, щоб визначити рівень туристичної активності у кожній віковій категорії. Дані свідчать про певну тенденцію зростання зацікавленості у туризмі з віком, що можна пояснити підвищенням самостійності та розширенням можливостей для організації подорожей у старших класах.

Відповідно, у 7 класі туристично активними виявились менше половини опитаних учнів, тоді як у 11 класі їх частка становить 70%. Ця динаміка вказує на важливість програм підтримки туристичної активності, спрямованих на молодші класи, щоб стимулювати інтерес ще на ранніх етапах навчання.

Статевий розподіл показав, що хлопці беруть участь у туристичних заходах дещо активніше, ніж дівчата, що узгоджується із загальноприйнятими тенденціями у сфері активного відпочинку. Однак важливо підкреслити, що різниця не є критичною і вказує скоріше на варіативність уподобань та соціокультурних факторів, а не на гендерні бар'єри.

Додатково було проведено кореляційний аналіз, який показав позитивний зв'язок між наявністю сімейної підтримки та рівнем туристичної активності учнів. Учні, які отримують активну підтримку

батьків у вигляді заохочення до участі в туристичних подорожах, демонструють значно вищий рівень залучення.

Не менш важливою є роль школи у стимулюванні туристичної активності. Аналіз частоти проведення шкільних туристичних заходів виявив, що учні, які регулярно беруть участь у шкільних екскурсіях, походах чи змаганнях, частіше відвідують інші види туристичних подорожей. Це свідчить про формування позитивного досвіду та мотивації, що підтримує інтерес до туризму.

Для більшої наочності розглянемо активність (кількість) учнів, які беруть участь у шкільних туристичних заходах залежно від наявності гуртка чи секції (табл. 2.5).

Таблиця 2.5. Вплив участі у шкільних туристичних заходах на туристичну активність учнів

Наявність гуртка/секції	Кількість учнів	Відсоток учасників туристичних заходів (%)
Так	39	31,2
Ні	61	48,8
Не знають	25	20,0

Джерело: опрацьовано автором

Ця таблиця чітко демонструє значний вплив структурованої діяльності в межах школи на активність учнів у сфері туризму. Така залежність нашо́вхує на певні роздуми.

Розглядаючи мотиваційні аспекти, учні найбільш часто вказують на прагнення до пізнання нових місць, бажання відпочити на природі, спілкування з друзями та отримання нових вражень. Ці мотиви є ключовими драйверами, що спонукають до участі у туристичних заходах.

Водночас, наявність бар'єрів — таких як брак часу через навчання, відсутність фінансової підтримки, страх перед невідомим або недостатня організація — обмежує можливості для активного залучення більшої кількості учнів.

Окремо варто зазначити, що доступність інфраструктури та організаційні можливості також суттєво впливають на рівень туристичної активності. Міські школи з кращою матеріально-технічною базою та наявністю туристичних гуртків мають вищі показники участі учнів у туристичних подіях.

Таким чином, кількісний аналіз підтверджує, що туристична активність учнів є комплексним явищем, яке залежить від особистих, сімейних, шкільних та соціальних факторів. Для підвищення рівня туристичної активності необхідно працювати у декількох напрямках: створення умов для організованих заходів у школах, підтримка сімейної ініціативи, подолання бар'єрів шляхом інформування та мотивації.

2.3. Виявлення туристичних пріоритетів учнів у воєнний період

Почнемо з більш детального розгляду контексту воєнного часу, що суттєво впливає на туристичну активність учнів. В умовах постійної загрози безпеці важливість турботи про безпеку та якість відпочинку стає пріоритетом, який визначає не лише готовність брати участь у туристичних заходах, а й їх ефективність та результативність.

Аналіз анкетування серед учнів міста Львова надає змогу виявити ключові фактори, що впливають на вибір туристичних маршрутів і форматів відпочинку.

На рисунку 2.1. наведена гістограма що демонструє розподіл відповідей на питання "Які фактори Ви вважаєте найважливішими при виборі туристичного маршруту?" (можна було обирати кілька варіантів відповідей).

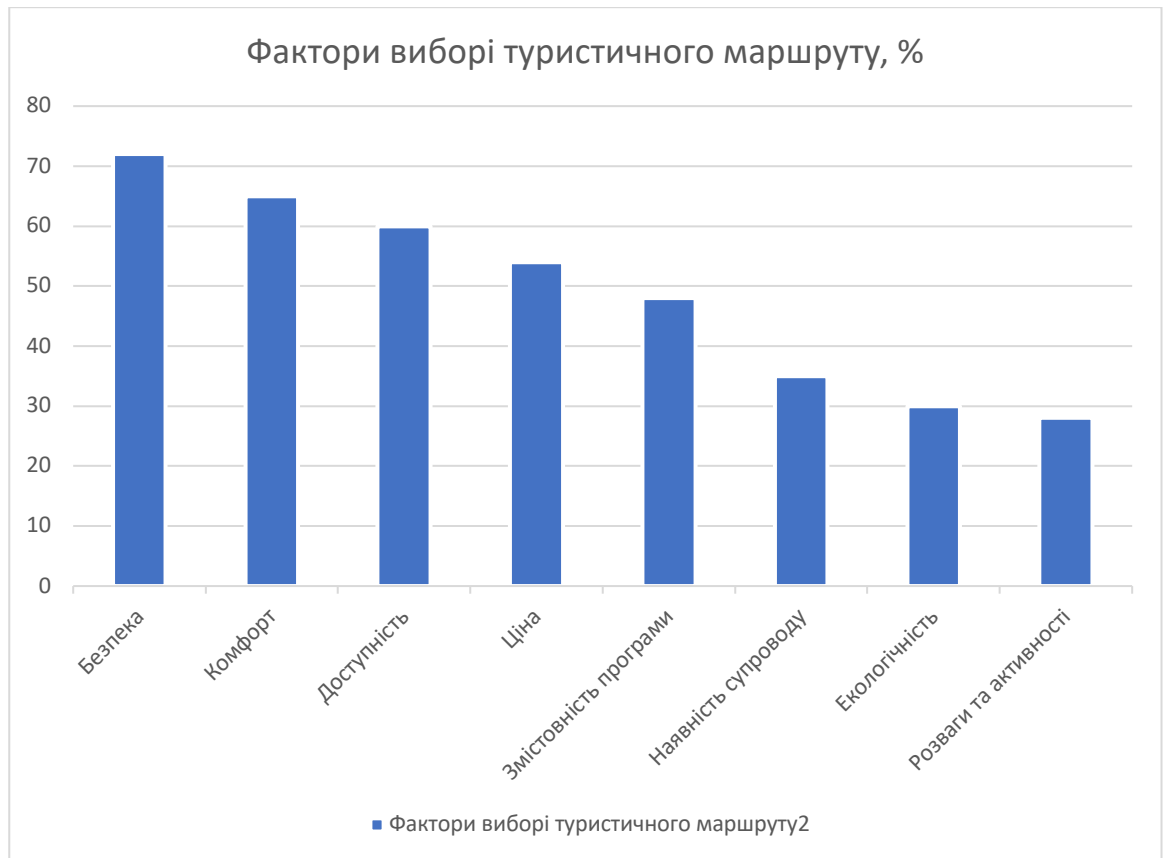


Рис.2.1. Фактори вибору туристичного маршруту

Джерело: опрацьовано автором

Основний мотив, що впливає на рішення щодо участі у туристичних поїздках, — це збереження безпеки, що є природною реакцією молоді на нестабільну ситуацію. Це підтверджують і кількісні дані: 72% опитаних зазначили безпеку як найголовніший критерій вибору маршруту. На другому місці за важливістю стоять комфортні умови, доступність та організація (65%), а третє місце посідає ціна (54%).

Як видно, безпека є беззаперечним лідером. Це відображає нагальну потребу в організації безпечних умов під час відпочинку. Учні прагнуть уникнути районів з підвищеним ризиком, особливо з огляду на військові події, що розгортаються на сході країни. Це змушує їх вибирати коротші маршрути, більш контрольовані та відомі локації, де можна легко отримати допомогу в екстрених випадках.

В умовах сучасних викликів, зокрема воєнного періоду, значення безпечної організації туристичних заходів набуває особливої актуальності. За результатами анкетування було визначено, що більшість учнів відзначають активну участь у пішохідних походах та поїздках до історичних і природних пам'яток. Проте існує певна частина учнів, які рідко або взагалі не беруть участі в туристичних подорожах через різні причини, серед яких — недостатня мотивація, відсутність організованих шкільних заходів або обмеженість фінансових ресурсів.

Статистичний аналіз показав, що найвищий рівень туристичної активності характерний для учнів 9-10 класів, які мають більше самостійності та соціальної зрілості для організації власного дозвілля. Молодші школярі частіше залучаються до туризму разом із родиною або під керівництвом педагогів.

Паралельно з безпекою учні відзначають важливість комфортних умов. Це стосується як фізичного комфорту — наявність якісного харчування, зручних місць для відпочинку, транспорту, — так і психологічного комфорту, що включає дружню атмосферу, доброзичливий колектив і зрозумілу інформацію. Комфорт дозволяє розвантажитися, відновити сили та отримати позитивний емоційний досвід. Важливим при виборі місця відпочинку є підготовчий період, який передусім включає пошук відповідної інформації. Відповіді на питання про джерела інформації, (табл.2.6), що впливають на вибір місць відпочинку, свідчать, що більшість учнів покладаються на думку батьків (68%) та рекомендації школи (54%), а також на соціальні мережі (45%). Це підкреслює важливість інформування і пропаганди безпечного відпочинку серед сімей та освітніх закладів.

Таблиця 2.6. Джерела інформації учнів при виборі місця відпочинку

Джерело інформації	Відсоток учнів, %
Батьки	68
Школа	54
Соціальні мережі	45
Друзі	38
Офіційні сайти	30
Телебачення	20

Джерело: опрацьовано автором

Це свідчить, що роль батьків і школи є ключовою в формуванні безпечної туристичної активності. Тому одним із важливих напрямів роботи є підвищення компетентності педагогів щодо організації безпечного відпочинку та забезпечення батьків достовірною інформацією. Більшість учнів відзначають, що їхні батьки підтримують участь у туристичних заходах, організовують спільні поїздки, а також заохочують брати участь у шкільних екскурсіях. Така підтримка є потужним мотивуючим чинником і сприяє формуванню позитивного ставлення до активного відпочинку.

Аналіз даних щодо організації туристичних заходів у школі свідчить, що лише частина навчальних закладів регулярно проводить екскурсії, походи або змагання. Наявність туристичного гуртка або секції є також не повсюдною практикою, що вказує на необхідність більшої уваги з боку адміністрації шкіл і місцевих органів управління освітою.

Участь у туристичних заходах із різними супроводжуючими особами також впливає на сприйняття безпеки. 60% учнів вважають, що наявність

кваліфікованого супроводу з боку вчителів або інструкторів значно підвищує їхню впевненість у безпеці. Водночас 25% відчують себе комфортніше подорожуючи у компанії родини.

Особливої уваги заслуговує ставлення учнів до інформації про надзвичайні ситуації. Більшість опитаних (68%) висловили бажання, щоб організатори подорожей регулярно проводили інструктажі з безпеки та інформували про потенційні ризики. Понад 50% підкреслили необхідність наявності плану дій на випадок надзвичайних ситуацій.

Психологічна безпека також є важливою складовою. В умовах війни молодь відчуває підвищену тривогу, що може призводити до стресових ситуацій під час поїздок. Очевидно, що існує потреба у відповідній підтримці психологів або тренінгах зі стресостійкості під час туристичних заходів.

У межах якості відпочинку учні відзначають значення змістовної програми. У таблиці 2.7 наведено рейтинг найбільш привабливих форматів туристичних заходів серед учнів. Туристичні заходи, що поєднують активний відпочинок із навчальними, творчими або волонтерськими складовими, отримують позитивні відгуки від 62% опитаних. Важливо, що така якість не лише робить відпочинок приємним, а й сприяє особистісному розвитку, формує громадянську позицію і розвиває навички соціальної взаємодії.

Варто також відзначити вплив воєнного стану на туристичну активність у цілому. 58% учнів зізналися, що стали менше подорожувати, обмежуючись лише найближчими районами або відомими маршрутами. Це свідчить про зміни у мотивації, а також про обмеження, що накладаються зовнішніми обставинами.

Особливо цікаво проаналізувати ставлення учнів до безпеки на транспорті. 70% респондентів вказали, що при виборі транспортного засобу звертають увагу на його технічний стан та наявність водія з відповідною

кваліфікацією. Це свідчить про зрілість і відповідальність молоді у питаннях особистої безпеки.

Таблиця 2.7. Найбільш привабливі формати туристичних заходів серед учнів

Формат заходу	Відсоток учнів, %
Пішохідні походи	54
Екскурсії по місту	48
Відпочинок у природних таборах	45
Велоподорожі	32
Волонтерські проєкти	28
Квести та інтерактивні ігри	25

Джерело: опрацьовано автором

Важливою тенденцією є підвищений інтерес до екологічного туризму. Хоча цей напрямок не займає лідируючі позиції, 30% опитаних вказали на бажання брати участь у заходах, пов'язаних з охороною природи, що свідчить про екологічну свідомість і бажання брати на себе відповідальність за навколишнє середовище.

У контексті безпеки важливим є також питання обладнання туристичних груп. 55% учнів зазначили, що забезпечення відповідним спорядженням, медичними засобами і засобами зв'язку є обов'язковою умовою для участі у походах. 40% вказали на необхідність навчання першій допомозі, що підтверджує усвідомлення важливості підготовки до непередбачуваних ситуацій.

Досвід минулих туристичних подорожей впливає на подальшу активність. 60% учнів зазначили, що приємні спогади про минулі поїздки та відчуття безпеки підвищують бажання брати участь у нових заходах. Негативні випадки, такі як неякісна організація або відсутність підтримки, навпаки, знижують мотивацію.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що у воєнний період пріоритети учнів зміщуються в сторону безпеки, при цьому якість відпочинку залишається важливою складовою, яка формує позитивний досвід і стимулює подальшу активність. Комплексний підхід до організації туристичних заходів, що включає ретельне планування, інформування, забезпечення супроводу, психологічної підтримки та матеріального забезпечення, є ключовим фактором успішності.

У підсумку, аналіз кількісних показників туристичної активності учнів підтверджує важливість комплексного підходу до організації туристичних заходів, що враховує індивідуальні особливості, інтереси, соціально-психологічні чинники та забезпечує безпеку учасників. Результати анкетування є цінною базою для розробки ефективних педагогічних стратегій, спрямованих на підвищення рівня туристичної активності серед школярів.

2.4. Вдосконалення формування туристичної активності учнів

Розробка рекомендацій для покращення туристичної активності учнів базується на результатах анкетування і передбачає створення сприятливих умов для участі в туристичних заходах, розширення асортименту видів туризму, організацію навчальних програм із безпеки, активну співпрацю зі сім'єю.

Однією з ключових рекомендацій, що випливають із аналізу анкетування, є необхідність удосконалення організаційної структури

туристичної діяльності у навчальних закладах міста Львова. Зокрема, варто розглянути створення єдиного координаційного центру, який би займався плануванням, координацією та супроводом туристичних заходів для учнів різних вікових категорій. Такий центр міг би забезпечувати узгодження маршрутів з урахуванням безпекових вимог воєнного часу, координувати роботу вчителів, інструкторів, медичного персоналу та батьків.

Для ефективної реалізації туристичних програм необхідно передбачити регулярне підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які займаються організацією екскурсій, походів, змагань. Курси з безпеки, першої допомоги, основ психології дітей та підлітків допоможуть краще розуміти потреби учнів і знизити ризики під час проведення заходів. Це особливо актуально у контексті складної воєнної ситуації, коли рівень стресу в учнів підвищений.

Важливим компонентом є створення системи інформаційної підтримки — внутрішніх порталів, мобільних додатків або чатів, де учні та їхні батьки можуть отримувати актуальні повідомлення про плановані події, рекомендації щодо підготовки, правила безпеки, а також оперативно інформувати про зміни в програмі або надзвичайні ситуації.

Результати анкетування вказують на високий рівень зацікавленості учнів у різних формах активного відпочинку, однак у багатьох виникають труднощі з доступом до необхідного спорядження або транспортних засобів. Це підкреслює потребу у розвитку системи матеріально-технічної підтримки, наприклад, облаштування шкільних туристичних кабінетів зі спорядженням для походів, велосипедами, іншим інвентарем, який можна було б брати в тимчасове користування.

Психологічна складова є не менш важливою. Відсутність мотивації, страх перед невідомим, побоювання щодо безпеки часто стримують учнів від участі в туристичних заходах. Розробка програм психологічної підтримки, включаючи тренінги з подолання стресу, командної роботи,

лідерства, допоможе створити дружню атмосферу і сприятиме формуванню впевненості у власних силах.

Одним із дієвих підходів є інтеграція туристичної активності у навчальний процес через проектні та міждисциплінарні завдання. Це дозволяє поєднати пізнавальний інтерес з активним відпочинком, підвищити значущість заходів у свідомості учнів, а також залучити батьків до спільної роботи.

Ще одним аспектом є безпосереднє залучення учнів до організації та проведення туристичних заходів. Формування відповідальності, вміння планувати, працювати у команді, розв'язувати конфлікти — все це важливі навички, які розвиваються через активну участь у організаційній діяльності. Такі підходи позитивно впливають на рівень залученості та мотивації.

Для ілюстрації окремих рекомендацій представимо таблицю 2.8, яка відображає співвідношення між основними перешкодами для участі у туристичних заходах та запропонованими способами їх подолання.

Загалом, комплексний підхід до розв'язання виявлених проблем передбачає синергетичне впровадження організаційних, матеріально-технічних, інформаційних та психологічних заходів. Це дозволить не лише підвищити рівень туристичної активності учнів, але й сприятиме формуванню у них свідомого ставлення до безпечного відпочинку, розвитку навичок самостійності та відповідальності.

Інноваційні форми туристичної діяльності для учнів міста Львова можуть стати потужним інструментом підвищення їхньої зацікавленості та безпеки в умовах сучасних викликів. З огляду на результати анкетування, важливо впроваджувати такі формати, які поєднують активний відпочинок із навчанням, соціальною взаємодією та технологічною підтримкою.

Перш за все, рекомендується розвивати проєктний туризм, що передбачає залучення учнів до створення власних маршрутів, дослідницьких проєктів, екологічних акцій та волонтерських ініціатив. Такий підхід не лише стимулює цікавість і відповідальність, але й дає змогу

долучатися до соціально значущої діяльності, що особливо важливо в контексті воєнних реалій.

Таблиця 2.8. Основні перешкоди участі учнів у туристичних заходах та способи їх подолання

Основні перешкоди	Рекомендації для подолання
Недостатня матеріальна база	Створення шкільних туристичних кабінетів, фонд спорядження
Відсутність кваліфікованих інструкторів	Організація курсів підвищення кваліфікації педагогів
Страх та низька мотивація	Проведення психологічних тренінгів, мотиваційних лекцій
Обмежений доступ до інформації	Впровадження інформаційних порталів та мобільних додатків
Низький рівень підтримки з боку батьків	Проведення інформаційних кампаній для батьків, сімейні заходи

Джерело: опрацьовано автором на основі [20, 23].

Другим перспективним напрямом є використання цифрових технологій для підтримки туристичної активності. Створення мобільних додатків, інтерактивних карт маршрутів, віртуальних екскурсій і освітніх платформ дозволить учням отримувати необхідну інформацію у зручний спосіб, планувати поїздки з урахуванням актуальної безпеки та підтримувати зв'язок із супроводжуючими.

Також важливим є розвиток сімейного туризму, що передбачає організацію спільних заходів для учнів та їхніх батьків. Це допоможе посилити довіру, знизити побоювання щодо безпеки та створить додаткові

умови для соціалізації і відпочинку. Такі заходи можуть включати тематичні походи, майстер-класи, культурно-освітні програми.

Існує багато прикладів участі родини в туристичній активності учнів, що може бути використано в різних навчальних закладах. Зокрема, сімейні подорожі на вихідні. У багатьох родинах традицією є короткі подорожі у вихідні: до Карпат (Коломия, Яремча, Буковель, Ворохта), на Шацькі озера, до історичних міст (Львів, Чернівці, Кам'янець-Подільський). Учні, які подорожують з батьками, часто мають вищий рівень зацікавлення в краєзнавстві та історії рідного краю. Це - спільні походи або велопогулянки (літні походи з наметами чи щорічні велосипедні мандрівки), що формує у дітей навички виживання, планування маршруту, відповідальності. Корисною особливо для молодших школярів може бути участь батьків у шкільних екскурсіях.

Як родина, так і школа можуть відігравати активну роль у розвитку туристичних інтересів учнів. Найбільш ефективним є той підхід, коли ці дві інституції співпрацюють: батьки підтримують шкільні ініціативи, а вчителі заохочують родинну активність.

У воєнний період безпека туристичних заходів стає пріоритетом. Анкетування виявило, що більшість учнів висловлюють занепокоєння щодо безпеки під час подорожей, що впливає на їхню готовність брати участь у заходах. Це підкреслює необхідність посилення інформаційної та практичної підготовки щодо безпеки.

У контексті воєнного періоду особливу увагу варто приділити розробці адаптивних туристичних програм, які можуть швидко коригуватися залежно від рівня загрози та умов безпеки. Це означає необхідність створення гнучких маршрутів, запасних варіантів, чітких інструкцій для екстрених ситуацій і налагодження оперативного зв'язку між усіма учасниками.

Важливо також враховувати психологічний стан учнів, що живуть у постійному стресі через воєнні події. Включення у туристичні програми

елементів арт-терапії, командоутворювальних ігор, релаксаційних технік допоможе знизити рівень тривоги, підвищити згуртованість групи і покращити емоційний клімат.

Для ілюстрації цих підходів розглянемо таблицю 2.9 із прикладами інноваційних форм туристичної діяльності учнів та їх основними характеристиками.

Окрім переваг, впровадження інноваційних форм пов'язане з низкою викликів, серед яких основними є: обмежені ресурси (фінансові, матеріальні, кадрові), труднощі координації у складних безпекових умовах, низький рівень цифрової грамотності частини учасників, а також психологічні бар'єри, пов'язані з невизначеністю майбутнього.

Для подолання цих проблем рекомендується розробити комплексну стратегію підтримки туристичної активності, що включає:

- Залучення місцевих органів влади та громадських організацій для отримання ресурсної підтримки.
- Партнерство зі спортивними клубами, туристичними компаніями та ІТ-фірмами для обміну досвідом і залучення сучасних технологій.
- Проведення тренінгів для учнів, вчителів і батьків з цифрової грамотності та безпеки.
- Організацію психологічної допомоги в школах у вигляді консультацій та груп підтримки.
- Моніторинг і оцінку ефективності впроваджених заходів для їхньої корекції та вдосконалення.

Результати дослідження дозволяють окреслити основні напрямки розвитку туристичної активності учнів, що є актуальними для сучасної освітньої системи та суспільства загалом. Ефективна реалізація цих напрямків сприятиме формуванню нових поколінь, здатних активно і відповідально долучатися до туристичної діяльності, підтримуючи при цьому власне здоров'я, соціальні зв'язки та національні традиції.

Таблиця 2.9. Приклади організації туристичної діяльності учнів

Форма туристичної діяльності	Опис	Переваги	Особливості впровадження в умовах воєнного часу
Проектний туризм	Залучення учнів до розробки маршрутів, екологічних та соціальних проектів	Розвиток відповідальності, творчості, соціальних навичок	Потрібна підтримка педагогів і координація з місцевими органами безпеки
Цифрові технології	Використання мобільних додатків, віртуальних екскурсій, онлайн-платформ	Зручність планування, доступність інформації, оперативність	Забезпечення доступу до гаджетів, інтернету, навчання користуванню
Сімейний туризм	Спільні заходи для учнів та батьків: походи, майстер-класи	Підвищення довіри, соціалізація, емоційна підтримка	Врахування графіків батьків, організація безпечних локацій
Адаптивні програми	Гнучкі маршрути із запасними варіантами, чіткі інструкції	Безпека, швидка реакція на зміни, мінімізація ризиків	Потреба у системі оперативного інформування, навчанні учасників
Психологічна підтримка	Арт-терапія, ігри, релаксація у туристичних програмах	Зниження стресу, підвищення згуртованості	Необхідність кваліфікованих психологів, включення у програму

Джерело: опрацьовано автором на основі

В підсумку, туристична активність учнів у Львові має великий потенціал для розвитку, що може стати не лише засобом фізичного і психологічного відновлення молоді, а й важливою складовою виховання патріотизму, відповідальності та громадянської свідомості. Врахування воєнних реалій та впровадження інноваційних підходів дозволять створити безпечне, цікаве і корисне середовище для активного дозвілля школярів

Отже, проведене дослідження демонструє, що туристична активність учнів є багатогранним явищем, що залежить від багатьох чинників: індивідуальних, соціальних, організаційних. Для підвищення її рівня необхідно комплексно впливати на всі ці аспекти, формуючи сприятливе середовище для розвитку туристичної культури серед молоді.

ВИСНОВКИ

У процесі написання кваліфікаційної роботи на тему «Туристична активність учнів» було досліджено соціокультурні, психолого-педагогічні та методологічні аспекти учнівського туризму, а також проведено емпіричне дослідження рівня туристичної активності школярів м. Львова. Отримані результати дозволили зробити низку важливих узагальнень і висновків.

У результаті проведеного анкетування було встановлено, що значна частина учнів мають досвід участі у туристичних заходах. Найпопулярнішими виявилися подорожі з родиною та шкільні екскурсії. Школярі зазначають позитивний вплив таких подорожей на свій емоційний стан, фізичну форму, кругозір і навички спілкування. Водночас помітна тенденція до зниження частоти участі в шкільних туристичних заходах через нестачу фінансування, відсутність туристичних гуртків у школах, а також через обмеження, пов'язані з безпековою ситуацією в країні.

Особливу увагу в дослідженні було приділено впливу родини на туристичну активність учнів. Результати опитування свідчать про те, що саме родина часто виступає ініціатором подорожей. Батьки не лише організовують поїздки, а й заохочують дітей до участі в шкільних заходах, що вказує на важливість сімейної підтримки у формуванні інтересу до туризму. Там, де родина не виявляє ініціативи або байдужа до цієї теми, рівень активності учнів, як правило, нижчий.

Шкільне середовище також відіграє важливу роль у розвитку туристичної активності. Наявність туристичних гуртків, позакласних заходів, підтримка з боку вчителів сприяють залученню учнів до активних форм дозвілля. Однак, у значній кількості шкіл такі можливості або не представлені взагалі, або функціонують формально. Це вимагає посиленої уваги з боку адміністрацій закладів освіти, місцевих органів влади та педагогічної спільноти.

Одним із важливих факторів, що впливає на зниження туристичної активності, є безпекова ситуація в країні. Деякі учні й батьки утримуються від подорожей через страх перед можливими небезпеками, пов'язаними з воєнними діями. Це зумовлює потребу в додаткових заходах безпеки, ретельній організації маршрутів, інструктажах та медичному супроводі. Туристична діяльність у воєнний час має здійснюватися лише в безпечних регіонах і за погодженням із відповідними службами.

Таким чином, проведене дослідження дало змогу зробити наступні ключові висновки:

1. Туристична активність є важливою складовою соціалізації, виховання та всебічного розвитку школярів. Вона поєднує фізичну активність, інтелектуальне збагачення та емоційне оздоровлення учнів.
2. Основними суб'єктами, що впливають на формування туристичної активності учнів, є родина та школа. Успішний розвиток цієї сфери потребує їхньої злагодженої взаємодії.
3. Школа має виступати не лише організатором, а й ініціатором туристичних заходів, створюючи системну роботу гуртків, секцій, екскурсій і походів.
4. У сучасних умовах безпека туристичних заходів є одним із головних критеріїв при їх плануванні. Залучення рятувальних служб, страхування та план дій у надзвичайних ситуаціях мають стати стандартом.
5. Сучасні цифрові технології можуть і мають доповнювати традиційні форми туризму, залучаючи учнів до створення мультимедійних звітів, віртуальних мандрівок і дослідницьких проєктів.

У майбутньому доцільним буде розширення досліджень у напрямі формування та підвищення туристичної активності учнів, зокрема: вивчення впливу туристичних програм на психологічний стан учнів, аналіз регіональних особливостей туристичної активності, порівняльний аналіз між містами та селами, а також розробка методичних рекомендацій для

вчителів і керівників гуртків. Лише через системну, цілеспрямовану та інноваційну діяльність у сфері учнівського туризму можна забезпечити його сталий розвиток як важливого чинника формування особистості молодшої людини.

Загалом, висновки підтверджують важливість цілісного, системного підходу до розвитку туристичної активності, який має об'єднувати школу, родину та суспільство в цілому для створення умов, що стимулюють інтерес і активність учнів у сфері туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воловик, Г. А. Методи соціально-педагогічних досліджень. – Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 312 с.
2. Гуменюк І. А. Шкільний туризм як форма активного відпочинку учнів / І. А. Гуменюк // Педагогічна майстерня. — 2020. — № 2. — С. 45–48.
3. Гуменюк І. І., Слободянюк О. В. Туристична діяльність у загальноосвітніх навчальних закладах: методичні рекомендації. – Київ: ІСДО, 2019. – С. 22–24.
4. Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://tourism.gov.ua>
5. Завадський, І. Б. *Цифрові методи в соціогуманітарних науках*. – Львів: Видавництво ЛНУ, 2021. – 198 с
6. Закон України «Про туризм». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80> (Дата доступу: 22.12.2024)
7. Киричук О. А. Психолого-педагогічні аспекти виховання в учнів активної життєвої позиції через туризм // Педагогічний альманах. – 2021. – № 50. – С. 140–144.
8. Кіптенко В.К. Менеджмент туризму: підручник. К.: Знання, 2010. 502 с. Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. К.: Знання, 2011. 334 с.
9. Клименко О.І. Природно-кліматичні умови Карпатського регіону // Географія України. – 2018. – Вип. 45. – С. 123–135.
10. Книш І. І. Туризм: теорія і методика : навч. посіб. / І. І. Книш. — К. : Центр учбової літератури, 2012. — 368 с.
11. Костюк О. В. Туристсько-краєзнавча діяльність як засіб виховання школярів / О. В. Костюк // Теорія і методика виховання. — 2019. — № 12. — С. 102–106

- 12.Липчук В. В., Погрибняк Л. В. Маркетингові дослідження. – Львів: “Магнолія 2006”, 2011. – 348 с. С.233
- 13.Мальська М. П., Ведмідь І. Д. Основи туризмознавства : навч. посіб. / М. П. Мальська, І. Д. Ведмідь. — Львів : Центр Європи, 2003. — 336 с.
- 14.Мандюк Н. Манько А. Менеджмент у туризмі : навч. посібник Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 198 с.
- 15.Міністерство освіти і науки України. Щодо організації туристсько-краєзнавчої роботи з учнівською молоддю : лист МОН України від 27.07.2010 № 1/9-413 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://osvita.ua/legislation/other/7687/>
- 16.Мудрик, А. В. *Соціологія освіти*. – Київ: Академвидав, 2020. – 288 с.
- 17.Навчальна програма гуртка «Юні туристи-краєзнавці» / Міністерство освіти і науки України, Український державний центр туризму. — Київ, 2017. — 36 с.
- 18.Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку туризму та курортів на 2004–2010 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2004 р. № 1133 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 37. — С. 248.
- 19.Романенко, Л. Ф. *Методика педагогічного дослідження*. – Київ: Либідь, 2018. – 236 с
- 20.Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://ukrpatriotcenter.org.ua>.
- 21.Українське покоління Z: цінності та орієнтири.- Київ: Фонд ім. Фрідріха Еберта, 2017.- 140 с
22. Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Скрипник М.І., Цехмістрова Г.С. Педагогіка туризму. К.: Видавничий дім «Слово», 2004. 296 с.
- 23.Черниш Л.В. Туризм в Україні: теорія і практика розвитку. — К., 2018. — 320 с.

24. Andrews H. The 'othering' of youth in tourism discourse / H. Andrews // *Tourism Studies*. — 2011. — Vol. 11, No. 2. — P. 139–157. — DOI: 10.1177/1468797611415157.
25. Carr N. The tourism-leisure behavioural continuum / N. Carr // *Annals of Tourism Research*. — 2002. — Vol. 29, No. 4. — P. 972–986. — DOI: 10.1016/S0160-7383(02)00003-5.
26. Ritchie B. W., Coughlan D. Understanding school excursion planning and constraints: An Australian case study / B. W. Ritchie, D. Coughlan // *Tourism Review International*. — 2004. — Vol. 8, No. 2. — P. 113–126.
27. Christie D., Higgins S., Moss G. Literature review: Outdoor learning / D. Christie, S. Higgins, G. Moss. — UK: Department for Education, 2011. — 62 p. — URL: <https://www.gov.uk/government/publications/literature-review-outdoor-learning>
28. UNESCO. Learning for sustainable development through tourism / UNESCO. — Paris, 2010. — 48 p.
29. Rickinson M. et al. A review of research on outdoor learning / M. Rickinson [et al.]. — UK: National Foundation for Educational Research, 2004. — 130 p.
30. Richards G. Youth Travel Matters: Understanding the Global Phenomenon of Youth Travel / G. Richards. — Madrid: World Tourism Organization (UNWTO), 2007. — 120 p. — URL: <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284412019>

Анкета**для учнів з вивчення туристичної активності**

*Анкету розроблено в межах дослідження туристичної активності учнів.
Дані використовуються анонімно для наукових цілей.*

I. Загальна інформація**1. Ваш клас:**

☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ 11

2. Стать:

☐ Чоловіча ☐ Жіноча

II. Туристичний досвід**1. Чи берете Ви участь у туристичних подорожах або екскурсіях?**

☐ Так, часто ☐ Іноді ☐ Рідко ☐ Ніколи

2. Які види туризму Вам найбільше подобаються?

(можна обрати кілька варіантів)

- ☐ Пішохідний туризм
☐ Поїздки в інші міста / екскурсії
☐ Відпочинок у горах
☐ Табори на природі
☐ Велоподорожі
☐ Інше: _____

3. З ким Ви найчастіше подорожуєте?

- ☐ З родиною
☐ Із класом / школою
☐ З друзями
☐ Самостійно
☐ Не подорожую

4. Як часто школа організовує туристичні заходи (екскурсії, походи, змагання тощо)?

☐ Часто ☐ Іноді ☐ Рідко ☐ Ніколи

5. Які фактори Ви вважаєте найважливішими при виборі туристичного маршруту?

(можна обрати кілька варіантів)

- ☐ Безпека
- ☐ Комфорт
- ☐ Доступність
- ☐ Ціна
- ☐ Змістовність програми
- ☐ Наявність супроводу
- ☐ Екологічність
- ☐ Розваги та активності

6. **Які джерела інформації Ви найчастіше використовуєте для вибору туристичних заходів?**

7. **Чи є у Вашій школі туристичний гурток або секція?**

- ☐ Так ☐ Ні ☐ Не знаю

III. Роль родини

1. **Чи подорожує Ваша родина разом з Вами?**

- ☐ Часто ☐ Іноді ☐ Рідко ☐ Ніколи

2. **Чи заохочують Вас батьки брати участь у шкільних туристичних заходах?**

- ☐ Так ☐ Ні ☐ Їм це байдуже

3. **Чи були у Вас подорожі, які організували саме батьки?**

- ☐ Так ☐ Ні ☐ Не пам'ятаю

Дякуємо за участь в опитуванні!